

Bionova – et verktøy for å bidra til klimatiltak i jordbruket

1. Innledning: om ordningen

Sitat fra temaside LMD:

Regjeringen har igangsatt arbeidet med å etablere Bionova og inviterer med dette alle relevante aktører til å komme med innspill til arbeidet. Et hovedformål med Bionova er at det skal være et verktøy for å bidra til klimatiltak i jordbruket.

Bionova skal også bidra til innovasjon og verdiskaping innen bioøkonomien knyttet til jordbruk, skogbruk og havbruk. Regjeringens arbeid skal støtte opp under en bærekraftig samfunnsutvikling i tråd med FNs bærekraftsmål. Det følger av Hurdalsplattformen at klima og natur skal være en ramme rundt all politikk.

2. Om innspillet og prosessen

Det er særskilt ønskelig med konkrete innspill knyttet til Bionovas oppgaver og organisasjonsform, herunder;

- Hvilke kjerneoppgaver bør Bionova ha?
- Hvilke utfordringer løses ikke ved dagens virkemidler?
- Hvordan kan Bionova organiseres for best mulig målretting av innsats og størst mulig brukervennlighet og kostnadseffektivitet?

Innspill bes sendt til postmottak@lmd.dep.no innen 30. mars 2022 og merkes med «Innspill til utredning om Bionova».

3. Prosess i Trøndelag Senterparti

Fylkestinget vedtok i desember 2021 innspill til jordbruksforhandlingene for 2022, se vedtak i sak 123/21 link her

<https://opengov.360online.com/Meetings/TRONDELAG/Meetings/Details/1213060?agendaItemid=211641>

Innledning fra vedtaket er gjengitt i sin helhet her, i tillegg inneholder vedtaket en liste på 11 punkter med tiltak som anses som viktig:

«Hurdalsplattformen legger opp til en ny kurs for norsk landbruk. For første gang på over 40 år kan det også tyde på at det er flertall på Stortinget for å snu den negative utviklingen. Over mange år er antall bønder betydelig redusert med de følger det får for utnytting av ressurser, bosetting på landsbygda og vår nasjonale beredskap. Dette gjelder i høyeste grad også i Trøndelag. Trøndersk landbruk er mangfoldig med store variasjoner i produksjoner, arealtilgang, klima og topografi. Skal en nå målet om landbruk i hele landet med en variert bruksstruktur som utnytter de totale ressursene må disse variasjonene hensyntas i utformingen av ny landbrukspolitikk. Situasjonen er dramatisk. Mange bønder er i

tenkeboksen og veldig usikker på framtida. Snuoperasjonen må starte nå og Trøndelag fylkeskommune forventer og forlanger at vårens jordbruksoppgjør viser en tydelig kursendring og en markert opptrapping for å tette inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet.

- Inntektsmulighetene i landbruket må økes, og det må settes klare mål om å tette det reelle inntektsgapet mellom landbruket og andre grupper.
- Små og mellomstore bruk må gis bedre utviklingsmuligheter for å utnytte arealene og sikre et landbruk i hele landet. Struktur- og distriktsprofilen må styrkes bl.a. gjennom å innføre tak på tilskudd i all produksjon
- Det må holdes fast ved den norske landbruksmodellem med importvern, juridiske virkemidler, hovedavtalen og markedsregulering. Landbrukssamvirket må styrkes i rollen som markedsregulator.
- Importvernet må styrkes for å sikre norsk matsikkerhet og beredskap. Det må settes et mål om 50% selvforsyningsgrad av norske jordbruksmatvarer, korrigert for import av fórråvarer, og beredskapslagring av korn må gjeninnføres.
- Etablering av Bionova, med plassering på Steinkjer, som verktøy for å realisere klimaavtalen mellom landbruket og regjeringen støttes. Ordningen Spesielle Miljøtiltak i Landbruket (SMIL) og Regionale Miljøtilskudd (RMP) må økes, for å møte utfordringer med redusert naturmangfold, et klima i endring og omstilling til bærekraft.
- Investeringsvirkemidlene til norsk landbruk må økes for å løse utfordringen med løsdriftskravet fra 2034
- Tilskuddsrammen til skogtiltak over Landbrukets Utviklingsfond må økes, for å sikre langsiktig virkeproduksjon og økt karbonlagring i skog. Det er også behov for økte investeringer i skogsbilveinettet.
- Avsetningene til forskning, utvikling og innovasjon må økes, for å bidra til at norsk jordbruk og skogbruke er i front med tilpasset teknologi og bærekraftige løsninger.
- For å øke verdiskapinga innenfor lokal mat/-drikke og økologisk mat, må tilskuddsrammene til kompetansenettverkene for lokalmat økes fra 2021-nivå. Regionale midler til rekruttering, kompetanse og tilrettelegging må minimum økes til 2021-nivå.
- Ordningen tiltak i beiteområder skal styrkes, for å bidra til økt utnyttelse av beiteressursene til produksjon av mat. Det må utøves en effektiv rovviltforvaltning som sikrer forutsigbare forhold og god lønnsomhet for beitenæringene i de beiteprioriterte områdene.

4. Svar på spørsmål, forslag til innspill

Hvilke kjerneoppgaver bør Bionova ha?

Trøndelag Senterparti mener at Bionova sine kjerneoppgaver er å forsterke støtte sammen med andre virkemiddelaktører, f.eks Innovasjon Norge, til prosjekter som er sektorovergripende og som tar i bruk flere ledd i en verdikjede for å løse utfordringene. Bionova skal forsterke satsinger ved at flere ledd i verdikjedene kan arbeide tverrsektorielt,

og ikke konkurrere med andre virkemidler og støtteordninger. Jord, skog og hav må sees i en sammenheng der målet bør være at man kan skape nye arbeidsplasser og verdier i denne samhandlingen. En viktig oppgave er såkalt mellomromsaktørjobbing – dvs etablere og utvikle strukturer for langsiktig arbeid med nettverk.

Forslag:

- Prosjekter og tiltak som er sektorovergripende og som bidrar til å bruke mer kunnskap, ny teknologi og mindre innsatsfaktorer for å produsere mat.
- Prosjekter der økt bruk av kunnskap/FoU bidrar til å redusere bruk av ekstensive innsatsfaktorer, f.eks antibiotika, kunstgjødsel, sprøytemidler osv.
- Prosjekter som bidrar til å dokumentere og formidle effekt på tiltak.

- Prosjekter som støtter opp under bruk av ny kunnskap om forvaltning av havområder, herunder offshore vind
- Prosjekter som bidrar til å etablere produksjon av fôr til oppdrettsnæringa basert på bærekraftige og norske ressurser

- Prosjekter som bidrar til å løse utfordringer i verdikjeden for tre, f.eks ved å legge til rette for gjenvinning av brukt tre som kan brukes til nye produkter. Og effekten av gjødsling i skog.
- Prosjekter som bidrar til å øke kunnskapen om bedre utnyttelse av naturressursene i utmark både til beite for husdyr og til produksjon av biomasse

Konkret eksempel:

- Det er gjort noen forsøk på å kartlegge verdiskapingspotensialet mellom jord, skog og hav. Dette er komplisert og det finnes få modeller for denne typen kartlegging. Fosfor er brukt som et eksempel på at det er mulig å skape verdier mellom jord, skog og hav. I oppdrett produseres det mye fosfor som avfall. Dette kan gjøres om til gjødsel for jordbruket. Problemet er at på de aller fleste jordene er fosforinnholdet for høyt. Dermed er det ikke dette noe verdiskapingspotensial.

- Det gjelder å finne metoder for å finne disse potensialene som gir oss pålitelige resultater: emballasje er et slikt potensial med trefiber istedenfor plast er et av mange eksempler. Næringslivet etterspør hvor mye ressurser som finnes uten av forskning og utviklingsmiljøer kan gi eksakte svar på grunn av svakhet i metoder og manglende modeller. Teknologi mellom industrien til jord og hav, protein fra skog til fôr til hav og jord.

Hvilke utfordringer løses ikke ved dagens virkemidler?

Strukturen i jordbruk, skogbruk og havbruk er veldig forskjellig og det er vanskelig å finne gode arenaer og strukturer for samhandling:

- Jordbruket er veldig fragmentert med noen store industriaktører og relativt lite penger.
- Skogbruket har noen store aktører og flere større industriaktører.
- Havbruket har noen få aktører og mye penger.

Dette gjør at samhandling faktisk er vanskelig på et likeverdig nivå. Nedbygging av "siloe" og på tverstenking vil være et viktig steg for å komme videre. I tillegg er kunnskapen om de andre næringene relativt liten hos de respektive næringene. Kunnskapsdeling krever tid og systematisk jobbing.

Dagens virkemidler er i mange tilfeller sektorielt og bransjemessig betinget. En mer overordnet og verdikjededrevet politikk med vekt på bærekraft og fotavtrykk krever også samme systemisk tenkning i virkemiddelapparatet. En handling i et ledd påvirker andre ledd. En mer tverrfaglig tilnærming, gjerne med utgangspunkt i et eller flere økosystem kan løse flere tverrfaglige utfordringer ved at en virksomhet sin aktivitet også påvirker andre virksomheter og aktiviteter i samme verdikjede.

Hvordan kan Bionova organiseres for best mulig målretting av innsats og størst mulig brukervennlighet og kostnadseffektivitet?

Bionova bør være et foretak direkte underlagt Innovasjon Norge men med eget styre. I tillegg bør valgt lokasjon være InnoCamp Steinkjer der kompetanse, forskning og næringslivsklynger er samlokalisert i et unikt faglig fellesskap knyttet til bioøkonomi og grønne næringskjeder.

For Fylkestingsgruppa i Trøndelag Senterparti

Steinar Aspli
Gruppeleder